

*Ceci n'est
pas Prayon*

**Van zinkextractie tot fosforchemie...
De ingenieuze route van Prayon**

P PRAYON

Ceci n'est pas Prayon*

En toch...

De naam Prayon doet misschien niet meteen een belletje rinkelen, maar de oplossingen zijn overal om je heen. In het voedsel dat je eet, in de microchips in je mobiele telefoon, in de materialen waaruit je omgeving is opgebouwd.

Al bijna twee eeuwen geeft dit Belgische bedrijf vorm aan het dagelijks leven van miljoenen mensen, zonder dat dit altijd zichtbaar is. Net als het surrealisme, dat ons uitnodigt om anders naar de wereld te kijken, is Prayon te vinden waar we haar het minst verwachten. Het onzichtbare maakt het zichtbare mogelijk. Als een onbedoeld eerbetoon aan Magritte is haar bijdrage heel echt, ook al ontgaat het het ongevoefde oog.

Vanaf het begin heeft Prayon nooit opgehouden materie te transformeren om beter tegemoet te komen aan de behoeften van een steeds veranderende wereld. Dit boek neemt je mee op een reis door zijn geschiedenis, zijn ontdekkingen en zijn discrete maar essentiële revoluties. Met zijn belangrijkste vestigingen in Wallonië en Vlaanderen is dit een industriële en wetenschappelijke geschiedenis die diep Belgisch en resoluut toekomstgericht is.

Welkom in een wereld waar het gewone het buitengewone verbergt. Waar technologische ontwikkeling samensmelt met het vanzelfsprekende. Waar dit uiteindelijk wel Prayon is.

1800 – 1843

Toen zink opsteeg en de wereld bedekte

Wist je dat het zink op je dak iets te maken kan hebben met de geschiedenis van Prayon?

Het begon allemaal in de regio Luik, waar in 1808 een briljante scheikundige Jean-Jacques Dony de ongelofelijke uitdaging aanging om ruw erts om te zetten in metallisch zink. Een industriële revolutie was aan de gang!

Maar Dony liet het daar niet bij. Geïnspireerd door buitenlandse technieken vond hij een revolutionaire oven uit die de productie verbeterde. Dit was het begin van een industrieel succesverhaal dat de basis zou leggen voor de geschiedenis van Prayon.

De pioniers van het zink

Na de revolutionaire uitvinding van metallisch zink ontwikkelde zich een ware industrie in de valleien van de Maas en de Vesder. Deze industriële ontwikkeling concentreerde zich aanvankelijk op drie plaatsen: Prayon (Trooz), waar in 1828 een kleine zinksmelterij werd opgericht in de Blanche Plombière; Engis, waar in 1828 de Société Métallurgique d'Engis werd opgericht om de veelbelovende plaatselijke mijnen te exploiteren; en Stembert (Verviers), waar een grote zinkmijn, bekend als de Nouvelle-Montagne (1829), werd geëxploiteerd. Dit legde de basis voor een bloeiende lokale industrie.

Wist je dat?

In de 19e eeuw was zink dankzij zijn sterkte en elegantie zo in de mode dat het de daken van de grootste Europese monumenten sierde, van Parijs tot Brussel. De volgende keer dat je omhoogkijkt naar een zinken dak, denk dan aan dit prachtige verhaal dat meer dan 200 jaar geleden begon...

1844 – 1881

Een ingenieuze fusie om de industriële moloch tegen te gaan

Zink blijft schitteren, maar er dreigt een felle concurrentiestrijd op. Terwijl de industriële reus Vieille-Montagne de markt domineert, vechten Société de la Nouvelle-Montagne en Société Métallurgique d'Engis om hun plaats...

Een strategische fusie

In 1845 fuseerden Société de la Nouvelle-Montagne en Société Métallurgique d'Engis tot S.A. de la Nouvelle-Montagne, een sterkere speler. Samen moderniseerden ze hun vestigingen: een ultramoderne gieterij en een walserij die zink verwerkt tot gebruiksklare platen.

Uitdagingen in het verschiep

Tegenover de zwaargewichten van Vieille-Montagne speelt S.A. de la Nouvelle-Montagne de technologische kaart. Ze past haar ovens aan en verbetert ze om de productiviteit te verhogen en de milieuvuiling te beperken.

Wist je dat?

In de 19^e eeuw maakten ontwikkelingen op het gebied van hygiëne en huishoudelijk comfort voor een ware opmars van zinken badkuipen. Licht en stevig maakten ze baden toegankelijker. Ze waren minder duur dan gietijzeren badkuipen en gaven Europese huishoudens toegang tot een luxe die tot dan toe voorbehouden was aan de welgestelden. En wie weet? Misschien is een van deze iconische baden wel gemaakt van zink, gemaakt door Prayon!

1882 – 1913

Prayon slaat zijn vleugels uit en voedt de aarde

Aan het begin van de 20e eeuw zette de zinkindustrie haar ongeloflijke expansie voort. In 1882 ontstond S.A. Métallurgique de Prayon uit de opsplitsing van S.A. de la Nouvelle-Montagne.

Grenzen vervagen

Met grote ambities opende S.A. Métallurgique de Prayon zich internationaal, ze importeerde erts uit Europa en zelfs Australië en investeerde in mijnen in Colorado en Mexico.

Om concurrerend te blijven, nam de fabriek een revolutionaire technologie over: Siemens ovens. Ze waren efficiënter en minder vervuilend, presteerden beter en verminderden de vervuiling. S.A. Métallurgique de Prayon werd getransformeerd met moderne faciliteiten, een eigen spoorwegnetwerk en internationale logistiek.

Een voet in de chemie

S.A. Métallurgique de Prayon beperkte zich niet langer tot zink. In 1886 diversifieerde het zijn activiteiten en begon zwavelzuur te produceren, een essentieel bestanddeel van fosfaatmeststoffen, die van levensbelang zijn voor gewassen. Deze overstap naar de chemie betekende een beslissende stap en plaatste het bedrijf op het kruispunt van twee werelden: metallurgie en chemie.

Wist je dat?

In Engis ging S.A. de la Nouvelle-Montagne over tot het recycleren van een bijproduct, zwavel, om zwavelzuur te produceren vanaf 1889 en vervolgens meststoffen vanaf 1892, dankzij de fosfaatafzettingen die in Haspengouw waren ontdekt. Door natuurlijk fosfaat om te zetten in opneembare voedingsstoffen zorgde deze activiteit voor een revolutie in de moderne landbouw: de bodem werd gevoed en de opbrengsten stegen!

1914 – 1944

Van as tot uitvinding: de wederopstanding van het industriële vuur

De wereldoorlogen zetten de industrie op zijn kop, maar ondanks vorderingen en tekorten bleken S.A. Métallurgique de Prayon en S.A. de la Nouvelle-Montagne veerkrachtig en hielden ze hun fabrieken draaiende.

Na 1918 ging de wederopbouw gepaard met de modernisering van de uitrusting. In 1928 nam S.A. Métallurgique de Prayon deel aan de oprichting van een nieuw bedrijf: Produits chimiques et métallurgiques du Rupel (Puurs).

De naoorlogse periode was moeilijker voor S.A. de la Nouvelle-Montagne. In 1938 werd het bedrijf opgeslokt door S.A. Métallurgique de Prayon, die de fabrieken van Engis samenvoegde en gedwongen werd de metallurgie op te geven ten gunste van de chemie, de weg van de toekomst.

Een geniaal idee: de Prayon filter

Rond 1943, tijdens de Tweede Wereldoorlog, ontwikkelde Prayon, ondanks de sluiting van veel ovens, een revolutionaire uitvinding: de Prayon filter. Dit continue proces voor de productie van fosforzuur was een echte technologische revolutie. Na de oorlog werd het over de hele wereld geëxporteerd.

Wist je dat?

Tijdens de bezetting verbouwde S.A. Métallurgique de Prayon acht hectare aardappelen om haar arbeiders en hun gezinnen te voeden, wat haar veerkracht in oorlogstijd bewees. Zelfs toen stond Prayon zijn arbeiders en hun gezinnen bij en omarmde het volledig zijn sociale en gemeenschapsrol.

1945 – 1981

Van smeltkroes tot beker, Prayon verandert van huid

Na de Tweede Wereldoorlog richtte S.A. Métallurgique de Prayon zich steeds meer op de fosfaatchemie. Vanaf 1945 moderniseerde het bedrijf zijn fabrieken in Engis en concentreerde het zich op zijn nieuwe paradepaardjes: fosforzuur en meststoffen.

Ondertussen bleef de fabriek in Trooz zink produceren, maar de technologie raakte verouderd. Het bedrijf besepte dat de toekomst elders lag en richtte al zijn inspanningen op chemicaliën om te groeien.

De wereld veroveren

In de jaren 1960 ging S.A. Métallurgique de Prayon internationaal en exporteerde haar technologieën naar de Verenigde Staten, Japan en daarbuiten. Om dit keerpunt te markeren, nam het bedrijf in 1964 een modernere naam aan: Société de Prayon S.A.

Om nog sterker te worden, breidde Société de Prayon S.A. uit en kocht Société des produits chimiques et métallurgiques du Rupel in Puurs in 1973.

Afscheid van zink

De jaren 70 en 80, gekenmerkt door economische crisissen, waren geen gemakkelijke tijden. In 1981 ging het bedrijf failliet.

Wist je dat?
De industriële activiteiten bij Trooz werden over verschillende jaren afgebouwd om zoveel mogelijk ontslagen te vermijden. De zinkovens werden in 1968 stilgelegd, gevolgd door de roostinstallaties in 1975. De activiteiten van het bedrijf werden in 1981 definitief stopgezet met de overstap naar chemicaliën.

1982 – 1999

Een vleugje expansie, een dosis diversificatie: Prayon verovert de smaak

In 1982 werd Société chimique de Prayon-Rupel S.A. (kortweg Prayon) opgericht met hoofdzetel in Engis. De vestigingen in Engis en Puurs werden nieuw leven ingeblazen en focusten op fosfor en anorganische chemie. Prayon is voor 50% in handen van de openbare investeringsmaatschappij Wallonie Entreprendre en de Marokkaanse groep OCP.

Diversificatie en uitbreiding

Vanaf 1987 diversifieerde Prayon verder in fosfaat-zouten door een nieuwe fabriek te bouwen voor de productie van natriumtripolyfosfaat (STPP) en door zich te richten op voedseltoepassingen, zoals smeltkaas en energiedrankjes.

In 1992 nam Prayon deel aan de oprichting van Europhos in Les Roches-de-Condrieu (Frankrijk) – waarvan het in 2003 volledig eigenaar werd – en vervolgens Emaphos in 2001 (Marokko). Aan het begin van de jaren 2000 bereidde Prayon zich al voor op een nieuwe fase: grootschalige internationalisering.

Wist je dat?

Prayon is een pionier van de circulaire economie in al zijn productieprocessen. Sinds 1974 recycleert de vestiging in Engis bijvoorbeeld meer dan 80% van zijn gips voor de bouw- en cementindustrie, dankzij een partnerschap met Knauf, een bedrijf aan de andere kant van de Maas.

2000 – 2025

Prayon neemt vlucht naar nieuwe horizonten

In 2000 nam Prayon de Augusta-fabriek in de Verenigde Staten over, wat zijn spectaculaire intrede op de Amerikaanse markt markeerde. Gedurende de jaren 2000 bleef Prayon investeren in zijn fabrieken, in het bijzonder om zijn energievoetafdruk te verbeteren. In 2009 werd Sulfine ingehuldigd, een productie-eenheid voor zwavelzuur in Engis, en in 2019 zal een warmtekrachtkoppelingseenheid worden geïnstalleerd in Puurs. Maar daar blijft het niet bij!

Voortdurende groei in gespecialiseerde markten

In 2023 nam Prayon de site van Bex in Zwitserland over, die gespecialiseerd is in fosforzuur van elektronische kwaliteit, essentieel voor de productie van halfgeleiders. In 2024 wordt Prayon 100% aandeelhouder van Praytech Maroc. In datzelfde jaar versterkte het zijn aanwezigheid in Noord-Amerika met de overname van Natural Enrichment Industries (NEI): twee nieuwe vestigingen, in Herrin en Sesser, vulden de fabriek in Augusta aan en versterkten de positie van de Groep in calciumfosfaat-zouten.

Investeren in de toekomst

In 2025 Prayon blijft zijn bestaande vestigingen ontwikkelen. In Engis bouwt het bedrijf een bestaande fabriek om voor de productie van calciumzouten en investeert het in een nieuwe productie-eenheid voor natriumhexametafosfaat (SHMP). In Bex wordt geïnvesteerd in een nieuwe fabriek voor elektro-nisch fosforzuur, die in 2028 operationeel moet worden.

Wist je dat?

De fosfaat-zouten die Prayon produceert in Augusta en Puurs worden gebruikt in een product dat je elke dag gebruikt: tandpasta! Ze zorgen voor het behoud van het glazuur, een zachte reiniging en een stabiele textuur. Een glimlach dankzij Prayon!

Prayon, beschermheer van de kunsten

Prayon is niet alleen een industrieel avontuur, het is ook een passie voor kunst. Doorheen zijn geschiedenis heeft het bedrijf artistieke creatie ondersteund en kunst geïntegreerd in zijn omgeving.

Het begon allemaal met Roger Jacob, een Belgische beeldhouwer wiens werk menselijke kracht en arbeid viert. Dankzij zijn vriendschap met Jean Delruelle, een voormalig directielid van Prayon, werden twee van zijn emblematische creaties gecreëerd op de sites van de Groep.

In 1961 werd in de fabriek van Engis *Les tireurs de zinc* geplaatst, een indrukwekkend hoog reliëf dat de arbeiders vereeuwigt die het gesmolten metaal hanteren. In 1972 werd een imposant beeldhouwwerk in cortenstaal geïnstalleerd aan de ingang van de zinkfabriek in Ehein.

Na verloop van tijd vonden deze werken een nieuw leven: het eerste ging naar het Maison de la Métallurgie et de l'Industrie in Luik en het tweede werd gerestaureerd en staat nu tentoongesteld in het hart van de stad Luik, aan de voet van van de voetgangersbrug *La Belle Liégeoise* over de Maas.

Het artistieke engagement van Prayon blijft niet steken in het verleden, maar wordt vandaag voortgezet met dit boek, dat is opgevat als een brug tussen geschiedenis en verbeelding, vormgegeven door twee hedendaagse talenten: David Merveille, wiens illustraties een vleugje levendig surrealisme toevoegen en Marc Dausimont, wiens grafisch

ontwerp deze pagina's structureert en ritme geeft. Samen zetten ze de ontmoeting tussen industrie en kunst voort en zetten ze een traditie voort waarin Prayon niet alleen materie transformeert, maar ook inspireert tot creatie.

 PRAYON

Rue Joseph Wauters, 144
B - 4480 Engis
communication@prayon.com

www.prayon.com